گزارش

بقایی: پاکستان تنها میانجی میان ایران و آمریکاست

سخنگوی وزارت امور خارجه درباره دور بعدی مذاکرات ایران و آمریکا در اسلام‌آباد اظهار کرد تصمیمی در این باره اتخاذ نشده است و طرح پیشنهادی آمریکا که در جریان سفر فرمانده ارتش پاکستان به ایران، به تهران منتقل شد، در حال بررسی است. اسماعیل بقایی، سخنگوی وزارت امور خارجه، در پاسخ به سؤالی درباره دور بعدی مذاکرات ایران و آمریکا و اینکه گفته شده هیئت آمریکایی برای انجام این مذاکرات راهی اسلام‌آباد شده است، گفت: تا این لحظه که خدمت شما هستیم ما درباره دور بعدی مذاکرات برنامه‌ای نداریم و تصمیمی در این ارتباط اتخاذ نشده است. بقایی در ادامه در پاسخ به سؤالی با اشاره به نقض آتش‌بس از سوی آمریکا در مدت اخیر از جمله ادامه محاصره دریایی ایران از سوی آمریکا و حمله روز گذشته آنها به یکی از کشتی‌های تجاری ایران، گفت: در چنین وضعیتی می‌بینیم که رفتار و گفتار آمریکایی‌ها درباره دیپلماسی با یکدیگر سازگاری ندارد و این اقدامات بدگمانی ایرانیان را نسبت به نیت آمریکایی‌ها در این فرایند تشدید می‌کند. بقایی تأکید کرد: ایران با دقت و با درنظرگرفتن منافع ملی خود تصمیمات لازم را در این فرایند اتخاذ می‌کند.

حمله به دو کشتی هندی در حال بررسی است

سخنگوی وزارت خارجه در پاسخ به سؤالی درباره اخبار منتشرشده مبنی بر حمله به دو کشتی هندی در تنگه هرمز و ادعاهای مطرح‌شده در این باره از سوی مقامات هند علیه ایران و احضار سفیر کشورمان در دهلی نو گفت: آنچه در خلیج فارس و تنگه هرمز این روزها رخ می‌دهد، تنها دلیل و سبب آن اقدام نظامی آمریکا و رژیم اسرائیل علیه ایران است، چراکه پیش از این حمله، وضعیت در تنگه هرمز این‌گونه نبود. بقایی در عین حال خاطرنشان کرد مراجع صلاحیت‌دار در کشور در حال بررسی هستند که آیا واقعا این اتفاق از سوی نیروهای ما بوده یا نه. اگر آمریکا و اسرائیل مرتکب ماجراجویی جدیدی شوند، نیروهای مسلح ما واکنش مقتضی و لازم را انجام می‌دهند. سخنگوی وزارت خارجه در پاسخ به سؤالی دیگر درباره قرارگرفتن در آستانه پایان آتش‌بس دوهفته‌ای در حالی که مذاکرات میان ایران و آمریکا به سرانجامی نرسیده است، اظهار کرد: ما برای تأمین منافع ملی ایران قائل به ضرب‌الاجل و اولتیماتوم نیستیم. او افزود: ما این جنگ را شروع نکردیم، ما در دفاع از کیان ایران وارد عمل شدیم و اعلام کردیم تا هر زمان که منافع ایران اقتضا کند به دفاع از منافع خود ادامه می‌دهیم. بدون تردید اگر آمریکا و اسرائیل مرتکب ماجراجویی جدیدی علیه ایران شوند، نیروهای مسلح ما نیز واکنش مقتضی و لازم را انجام می‌دهند و هوشیارانه مسائل را رصد می‌کنند. طرح پیشنهادی آمریکا که در جریان سفر فرمانده ارتش پاکستان به ایران، به تهران منتقل شد در حال بررسی است. سخنگوی وزارت خارجه ایران همچنین در پاسخ به سؤالی درباره اخبار منتشرشده در رسانه‌ها درباره ارائه طرح جدید از سوی آمریکایی‌ها و انتقال آن از سوی فرمانده ارتش پاکستان به تهران و همچنین طرح جدید ۱۵بندی از سوی ایران به آمریکا گفت: بعد از اینکه آمریکایی‌ها یک طرح ۱۵بندی را ارائه کردند، ما نیز پیشنهاد خود را در ۱۰ بند ارائه کردیم. او با بیان اینکه در جریان مذاکرات اسلام‌آباد درباره این طرح‌ها صحبت کردیم و مورد بررسی قرار گرفت، خاطرنشان کرد: طبیعی است که در روند مذاکراتی نظرات از سوی طرفین بیان می‌شود و طرفین به یکدیگر پیشنهاداتی را ارائه می‌کنند؛ بنابراین اینکه ما از کلمه پیشنهاد «جدید» استفاده کنیم، دقیق نیست.

این مقام وزارت امور خارجه تأکید کرد: برخلاف طرف مقابل، مواضع ما روشن است، طرف مقابل دائم خواسته‌های خود را عوض می‌کند، ولی مواضع و دیدگاه‌های ما در روند مذاکراتی ثابت است و ما دقیقا می‌دانیم چه می‌خواهیم و از ابتدا گفته‌ایم چه مواردی برای ما قابل پذیرش نیست و اصرار از سوی طرف مقابل درباره آنها باعث تغییر مواضع ما نمی‌شود. سخنگوی وزارت خارجه ادامه داد: مسائلی که درباره جزئیات پیشنهادها در رسانه‌ها مطرح می‌شود قابل تأیید نیست و گمانه‌زنی رسانه‌ای است. بقایی همچنین گفت: بررسی ما درباره طرح پیشنهادی آمریکا که در جریان سفر فرمانده ارتش پاکستان به ایران، به تهران منتقل شد در حال بررسی است. سخنگوی دستگاه دیپلماسی در پاسخ به سؤال دیگری درباره اینکه برخی معتقدند موضع‌گیری‌های متناقض مقامات آمریکایی و رفتارهای آنها از جمله درباره ایران ناشی از درگیری‌های داخلی و سیاسی در این کشور است، خاطرنشان کرد: در اینکه دعواهای داخلی آمریکا یکی از عوامل اصلی تعیین‌کننده در نوع رفتار مقامات آمریکایی است، تردیدی وجود ندارد. بخش زیادی از جامعه آمریکا با اقدامات خلاف قانون دولتمردان آمریکا مخالف هستند چنان‌که ما در این زمینه شاهد برگزاری راهپیمایی و تظاهرات از سوی مردم بوده‌ایم و این موضوع را در موضع‌گیری شخصیت‌ها و رسانه‌های این کشور نیز مشاهده می‌کنیم، چنان‌که آنها تأکید دارند مسیری که از سوی دولت آمریکا در حال طی‌شدن است، به نفع منافع مردم آمریکا نیست.

در وضعیت کنونی با نقض آتش‌بس مواجه هستیم

سخنگوی وزارت امور خارجه در ادامه نشست در پاسخ به این سؤال که ایران برای دور بعدی مذاکرات، مانند دوره پیشین، پیش‌شرط‌هایی را تعیین می‌کند، آیا رفع محاصره دریایی می‌تواند یکی از گزینه‌های ما به‌عنوان پیش‌شرط مذاکرات احتمالی آتی باشد، گفت: شما می‌توانید نام آن را پیش‌شرط بگذارید یا شرط، اما موضع ما بسیار روشن و معقول است. مبنای ما منافع ملی ایران است. ما هیچ‌چیزی فراتر از حقوق و منافع ملی ایران از کسی مطالبه نمی‌کنیم و اجازه نمی‌دهیم حقوق و منافع ملی ایران به‌دلیل قلدری دیگران تضییع شود. او ادامه داد: درباره وضعیت کنونی هم ما با نقض آتش‌بس مواجه هستیم؛ در دوره‌ای که قرار بوده این وقفه برقرار باشد، هم در لبنان شاهد نقض آتش‌بس بودیم، هم به‌زعم آنها محاصره دریایی ایران مطرح شده و هم تعرض به یک کشتی تجاری رخ داده است. تمامی این موارد، هم نقض فاحش حقوق بین‌الملل و منشور سازمان ملل متحد است و هم نقض صریح آتش‌بس. در چنین شرایطی، واقعا این پرسش مطرح است که چگونه می‌توان به ادعای آمریکا درباره مصالحه و دیپلماسی اعتماد کرد؟

پاکستان تنها میانجی میان ایران و آمریکاست

سخنگوی وزارت خارجه ایران در ادامه این نشست خبری در پاسخ به این سؤال که مصر هم میانجی مذاکرات بین ایران و آمریکاست، با رد این موضوع گفت: تنها میانجی در جریان این مذاکرات پاکستان است، البته کشورهای دیگر نیز در این ارتباط مساعی جمیله دارند و در این زمینه در حال تلاش هستند، ولی همان‌طور که اشاره کردم در حال حاضر میانجی، پاکستان است. او افزود: قطعا برای میانجی نیز مهم است که اعتبارش در این فرایند حفظ شود. در دو مورد اخیر آمریکا به روند دیپلماتیک خیانت کرد و در این فرایند نیز اعتبار طرف میانجیگر نیز زیر سؤال می‌رود که قطعا نه برای طرف میانجی خوب است، نه برای حقوق بین‌الملل و روندهای مرتبط با آن. سخنگوی دستگاه دیپلماسی در پاسخ به سؤالی درباره میزان فروش نفت ایران در جریان تحولات اخیر، از جمله محاصره دریایی که از سوی آمریکا صورت گرفته است، خاطرنشان کرد: این سؤال را از دوستان در وزارت نفت بپرسید، ولی به‌طور کلی ما از همه ظرفیت‌های خود در این باره استفاده می‌کنیم که فعالیت عادی صنعت نفت و فروش نفت خود را ادامه دهیم و این موضوعی است که از همان ابتدا همکاران ما در وزارت نفت پیگیر بودند.

«شرق» در ساعت‌های پایانی آتش‌بس از تأکید رئیس‌جمهور بر ضرورت به‌کارگیری رویکرد عقلانی در مواجهه با تحولات جاری کشور گزارش می‌دهد

بازتعریف نسبت «مقاومت»، «عقلانیت» و «بازسازی»

مسعود پزشکیان: تلاش می‌کنیم جنگ با «عزت، حکمت و مصلحت» به پایان برسد

عبدالرحمن فتح‌الهی: در ساعت‌های منتهی به پایان آتش‌بس و در شرایطی که کشور در وضعیتی میان جنگ و مذاکره در نوسان قرار دارد، رئیس‌جمهور در سخنان اخیرش بر ضرورت به‌کارگیری رویکردی عقلانی و واقع‌گرایانه در مواجهه با تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی تأکید کرده است. مسعود پزشکیان با تصریح اینکه جنگ به سود هیچ‌یک از طرف‌ها نیست، تلاش برای کاهش تنش‌ها از مسیرهای منطقی و دیپلماتیک را یک ضرورت راهبردی دانست. در عین حال، رئیس‌جمهور تأکید کرد هدف، پایان‌یافتن جنگ در چارچوب «عزت، حکمت و مصلحت» است؛ به‌گونه‌ای که ضمن حفظ منافع و کرامت ملی، زمینه برای ثبات پایدار و بازگشت آرامش به کشور فراهم شود. مسعود پزشکیان دیروز دوشنبه ۳۱ فروردین در جریان بازدید و نظارت ستادی از وزارت دادگستری و در نشست با وزیر و معاونان این وزارتخانه، ضمن اشاره به شرایط کشور در دوران جنگ، «هماهنگی میان قوا، همراهی مردم و هدایت‌های کلان رهبری را از عوامل اصلی عبور از وضعیت دشوار» دانست و عنوان کرد: «دستاوردهای کنونی حاصل همکاری دولت، مجلس، قوه قضائیه و مردم در کنار رهنمودهای رهبری بوده است». رئیس‌جمهور کشورمان در جریان این بازدید با تأکید بر اهمیت مدیریت هوشمندانه شرایط جنگی، بیان کرد: «امروز در تلاش هستیم با تدبیر، حکمت و حفظ عزت ملی، این شرایط دشوار را به‌گونه‌ای مدیریت کنیم که بتوانیم در ادامه با تمرکز و برنامه‌ریزی دقیق، به بازسازی خرابی‌ها و حل مشکلات بپردازیم». او با تأکید بر اینکه «این موفقیت‌ها نباید موجب غفلت از چالش‌های پیش‌رو شود»، اذعان کرد: «با وجود مدیریت بخشی از مشکلات، تداوم شرایط بدون اصلاحات و برنامه‌ریزی دقیق می‌تواند فشار بیشتری به مردم وارد کند». او به برخی کمبودها در حوزه‌هایی مانند انرژی و سوخت اشاره کرد و بر ضرورت مدیریت آنها با همراهی عمومی تأکید داشت. رئیس قوه مجریه در بخش مهمی از سخنانش همچنین بر اهمیت «اطلاع‌رسانی شفاف» تأکید کرد و گفت: «مردم باید در جریان واقعیت‌های کشور قرار بگیرند؛ چراکه ارائه اطلاعات نادرست یا وعده‌های غیرواقعی، اعتماد عمومی را تضعیف می‌کند». به تعبیر پزشکیان: «لازم است دستاوردها و چالش‌ها به‌صورت صادقانه با مردم در میان گذاشته شود». رئیس‌جمهور در ادامه با اشاره به مفهوم «جهاد اکبر» پس از پایان جنگ، بیان کرد: «عبور از میدان نبرد به معنای پایان مسیر نیست، بلکه آغاز مرحله‌ای مهم‌تر است که در آن مردم باید با صبر، همکاری و مشارکت فعال در بازسازی و حل مشکلات کشور نقش ایفا کنند». او این مرحله را نیازمند آمادگی ذهنی و اجتماعی بیشتری نسبت به دوران جنگ دانست. او همچنین نقش رسانه‌ها را در این مسیر مهم ارزیابی کرد و عنوان داشت: «رسانه‌ها باید علاوه بر بیان دستاوردها، واقعیت‌ها و دشواری‌های پیش‌رو را نیز منعکس کنند تا جامعه با آگاهی کامل برای ادامه مسیر آماده شود». پزشکیان با قدردانی از همراهی اصناف، تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی، نقش آنها را در مدیریت شرایط مهم دانست و افزود: «تداوم این روند نیازمند توجه به ظرفیت‌ها، برنامه‌ریزی دقیق و مشارکت گسترده‌تر است». در بخش دیگری از سخنان، رئیس‌جمهور انسجام و وحدت داخلی را بزرگ‌ترین سرمایه کشور در شرایط فعلی عنوان کرد و تصریح داشت: «حفظ این سرمایه مستلزم صداقت، شفافیت و تقویت اعتماد عمومی است». به باور او: «اگر مردم در جریان واقعیات قرار بگیرند و در تصمیم‌سازی‌ها احساس مشارکت داشته باشند، عبور از بحران‌ها آسان‌تر خواهد شد». او همچنین با اشاره به نقش هدایت‌های رهبری در مدیریت شرایط کشور، آن را پشتوانه‌ای مهم برای تصمیم‌گیری‌های کلان و عبور از چالش‌ها ارزیابی کرد. رئیس‌جمهور در ادامه بار دیگر بر ضرورت ترکیب ایستادگی در برابر تهدیدات با بهره‌گیری از مسیرهای عقلانی برای کاهش تنش تأکید کرد و افزود: «تقویت هم‌گرایی در جهان اسلام، یکی از مهم‌ترین راهکارها برای مقابله با توطئه‌ها و جلوگیری از سوءاستفاده قدرت‌های خارجی است». مسعود پزشکیان همچنین در بازدیدی سرزده از یکی از ایستگاه‌های آتش‌نشانی و دیدار با آتش‌نشانان و نیروهای امدادی با اشاره به پیامدهای اقتصادی و اجتماعی جنگ متذکر شد: «پس از پایان درگیری‌ها، کشور به‌طور طبیعی با چالش‌هایی در زمینه بازسازی، تأمین منابع مالی و کنترل بازار روبه‌رو خواهد شد؛ مسائلی که نیازمند مدیریت دقیق و همراهی مردم است». او تأکید کرد: «عبور از این شرایط دشوار بدون مشارکت عمومی امکان‌پذیر نخواهد بود». رئیس قوه مجریه همچنین با قدردانی از حضور و حمایت مردم، این همراهی را پشتوانه‌ای ارزشمند برای عبور از بحران‌ها دانست و افزود: «در ادامه مسیر باید با نگاهی واقع‌بینانه برای مدیریت پیامدها و بازسازی کشور برنامه‌ریزی کرد». پزشکیان در ادامه با تأکید بر رویکرد عقلانی در مواجهه با تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی، افزود: «جنگ به نفع هیچ‌کس نیست و در عین ایستادگی در برابر تهدیدات، باید از هر مسیر عقلانی و دیپلماتیک برای کاهش تنش‌ها استفاده کرد. در عین حال، بی‌اعتمادی نسبت به دشمن و هوشیاری در تعاملات، ضرورتی انکارناپذیر است». او با تأکید بر ضرورت هم‌گرایی در جهان اسلام، خاطرنشان کرد: «تقویت وحدت میان کشورهای اسلامی، مهم‌ترین راه مقابله با توطئه‌ها و جلوگیری از سوءاستفاده قدرت‌های خارجی است. در سایه همدلی، صداقت و مشارکت جمعی، می‌توان از این مرحله عبور کرد و مسیر عزت و پیشرفت کشور را ادامه داد».

بازخوانی سهم دیده‌نشده رئیس‌جمهور

در تحلیل تحولات دوره جنگ ۴۰روزه و نیز دوره آتش‌بس، لازم است در کنار تمرکز بر میدان و بازیگران آشکار دیپلماسی و امنیت، به لایه‌های کمتر دیده‌شده مدیریت کلان کشور نیز توجه دقیق‌تری شود؛ لایه‌هایی که در بسیاری از موارد، بار اصلی اداره کشور در شرایط بحرانی را بر دوش داشته‌اند. در مقطع جنگ و پساجنگ، کسانی چون علی لاریجانی، محمدباقر قالیباف و نیز نهادهایی نظیر وزارت امور خارجه، شورای عالی امنیت ملی، قرارگاه خاتم‌الانبیا، سپاه، ارتش و... مرجع توجهات شده‌اند، در این میان بی‌شک نقش مسعود پزشکیان به عنوان رئیس‌جمهور و رئیس شورای عالی امنیت ملی، جایگاهی تعیین‌کننده است و کمتر مورد توجه عمومی قرار گرفته است. در ۱۰ روز آغازین جنگ رمضان، علاوه بر مسئولیت‌های رسمی ریاست‌جمهوری و ریاست شورای عالی امنیت ملی، شرایط ویژه‌ای نیز بر ساختار حاکمیتی کشور حاکم بوده که در آن پزشکیان در برهه‌ای حساس، هم‌زمان مسئولیت‌های سنگین‌تری را نیز بر عهده داشته است. از جمله در فاصله پس از شهادت رهبر انقلاب تا تعیین رهبر جدید، او در جایگاهی قرار گرفت که به عنوان «فرمانده کل قوا» و «رئیس شورای رهبری» نیز ایفای نقش می‌کرد؛ وضعیتی بی‌سابقه که نشان‌دهنده حجم و پیچیدگی مسئولیت‌های او در مدیریت ثبات کشور است. با وجود این سطح از مسئولیت‌های چندلایه، بخش قابل توجهی از افکار عمومی و حتی برخی فضاهای رسانه‌ای، کمتر به این نقش ساختاری و مدیریتی توجه نشان دادند و در مواردی نیز نقدها و هجمه‌هایی متوجه دولت و شخص رئیس‌جمهور شد؛ در حالی که مدیریت هم‌زمان بحران‌های اقتصادی، امنیتی و اجتماعی در شرایط جنگی، نیازمند تصمیم‌گیری‌های مداوم و پرهزینه بوده است. از سوی دیگر، در فضای شکل‌گرفته پیرامون نقش چهره‌هایی همچون علی لاریجانی و محمدباقر قالیباف در روند معادلات میدانی جنگ و مدیریت برخی تحولات، پرسش‌هایی درباره نحوه انتخاب این افراد و سازوکار شکل‌گیری این مسئولیت‌ها مطرح شد. در همین چارچوب، انتخاب علی لاریجانی با پیشنهاد و نظر مستقیم مسعود پزشکیان و با مشورت و همراهی نهادهای عالی تصمیم‌ساز کشور انجام گرفت و نهایتا با حکم رئیس‌جمهور، او در ۱۴ مرداد ۱۴۰۴ به سمت دبیری شورای عالی امنیت ملی منصوب شد؛ تصمیمی که در بستر هماهنگی‌های کلان حاکمیتی و در راستای مدیریت متمرکزتر پرونده‌های امنیتی و مذاکراتی و با استناد به اصل یکصد و هفتاد و ششم قانون اساسی اتخاذ شد و لاریجانی تا زمان شهادت در ۲۶ اسفند ۱۴۰۴ نقش مهمی در معادلات جنگ رمضان ایفا کرد. همچنین درباره اظهارات و مباحث مطرح‌شده درباره نقش محمدباقر قالیباف در جایگاه مسئول تیم مذاکرات که در روزهای اخیر مورد توجه افکار عمومی قرار گرفته است، برخی نمایندگان از جمله محمود نبویان نیز نکاتی قابل تأمل را مطرح کرده‌اند. او تصریح داشته حضور قالیباف در رأس هیئت مذاکره‌کننده، با «پیشنهاد و هماهنگی مستقیم رئیس‌جمهور» انجام شده است؛ موضوعی که به‌روشنی نشان می‌دهد مسعود پزشکیان در طراحی و سامان‌دهی سازوکارهای مدیریت بحران و روندهای مذاکراتی، نقشی فعال، مؤثر و تصمیم‌ساز ایفا کرده است. از این منظر، بازخوانی دقیق نقش شخص پزشکیان در این دوره، نه از سر ملاحظات سیاسی، بلکه به عنوان ضرورتی تحلیلی برای درک واقعی سازوکار اداره کشور در شرایط جنگی اهمیت دارد؛ چراکه بخشی از ثبات ایجادشده، محصول تصمیم‌سازی‌های کمتر دیده‌شده در سطوح عالی اجرایی بوده است.

دولتی که در سایه حرکت کرد

علاوه بر وجود تأثیرگذار مسعود پزشکیان در سطوح سیاسی، امنیتی، میدانی و دیپلماتیک، باید به نقش دولت او هم در برهه جنگ و پساجنگ پرداخت. اگرچه در طول جنگ ۴۰روزه، کانون توجه افکار عمومی و رسانه‌ها عمدتا بر تحولات میدانی متمرکز بود و در ۱۴ روزی که از آتش‌بس گذشته، این توجه به تدریج به سوی چهره‌ها و نهادهای فعال در عرصه دیپلماسی و امنیت معطوف شده، بااین‌حال تمرکز یک‌سویه بر این سطوح، ناخواسته موجب کم‌رنگ‌شدن نقش لایه‌ای دیگر از مدیریت بحران شده است؛ لایه‌ای که به دور از هیاهوی میدان، بار اصلی حفظ ثبات داخلی را بر دوش داشت. در جریان این جنگ تمام‌عیار، دولت و شخص مسعود پزشکیان در موقعیتی قرار گرفتند که ناگزیر بودند هم‌زمان چندین جبهه متفاوت را مدیریت کنند؛ از مهار پیامدهای اقتصادی و معیشتی گرفته تا صیانت از کارکردهای رفاهی و جلوگیری از اختلال در زندگی روزمره مردم و هریک از این حوزه‌ها، مستلزم سطح بالایی از هماهنگی نهادی، تصمیم‌گیری به‌موقع و پیگیری مستمر بود. این در حالی است که حملات به زیرساخت‌ها و حتی مناطق مسکونی، فشار مضاعفی بر ظرفیت‌های کشور وارد کرده است. با وجود این شرایط، تلاش بر آن بوده و هست که «ریتم عادی زندگی» تا حد امکان حفظ شود و جامعه در معرض یک شوک روانی فراگیر قرار نگیرد. این نوع مدیریت، به دلیل ماهیت تدریجی و کم‌نمای آن، کمتر در معرض دید قرار گرفت، اما درواقع یکی از ارکان اصلی پایداری کشور محسوب می‌شد. به بیان دیگر، اگر میدان جلوه‌ای از مقاومت بود، آنچه در پس‌زمینه جریان داشت، نماد تثبیت و تقویت تاب‌آوری ملی بود؛ عاملی که بدون آن، استمرار ایستادگی در عرصه میدانی نیز با دشواری‌های جدی مواجه می‌شد. نکته شایان تأمل آن است که دولت چهاردهم پیش از این و در بهار و تابستان ۱۴۰۴، تجربه جنگ ۱۲روزه را از سر گذرانده و در آن مقطع نیز با رویکردی مشابه، کوشیده بود ضمن مهار تبعات فوری بحران، به‌سرعت فرایند بازسازی را آغاز کند. این تکرار تجربه، به تدریج نوعی بلوغ مدیریتی در مواجهه با شرایط اضطراری ایجاد کرده که اکنون در جنگ ۴۰روزه نیز قابل مشاهده است. از این منظر، بازخوانی سهم و جایگاه دولت و رئیس‌جمهور صرفا یک بازتوزیع اعتباری نیست، بلکه بخشی از فهم دقیق‌تر سازوکار عبور کشور از بحران است؛ چراکه پایداری در میدان، بدون ثبات در پشت جبهه ممکن نیست. اکنون که کشور وارد مرحله پساجنگ شده، توجه به این نقش پنهان اما حیاتی می‌تواند در طراحی مسیر آینده و تقویت انسجام ملی، نقشی تعیین‌کننده ایفا کند.

بازتعریف نسبت «مقاومت»، «عقلانیت» و «بازسازی»

اکنون که نقش کمتر دیده‌شده مسعود پزشکیان و دولت چهاردهم در دوره جنگ و آتش‌بس روشن‌تر شده، لازم است سخنان اخیر رئیس‌جمهور با نگاهی عمیق‌تر و چندلایه مورد توجه قرار گیرد. این سخنان را باید در چارچوب موقعیت پیچیده او در سطوح مختلف سیاسی، نظامی، دیپلماتیک، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی فهم کرد؛ جایگاهی که مستلزم مدیریت هم‌زمان بحران، حفظ ثبات داخلی و پیشبرد دیپلماسی در شرایطی بسیار حساس و چندوجهی است. سخنان اخیر مسعود پزشکیان را می‌توان در چارچوب مجموعه‌ای از محورهای به‌هم‌پیوسته و معنادار تحلیل کرد؛ محورهایی که در کنار یکدیگر، تصویری نسبتا منسجم از یک رویکرد «واقع‌گرایانه-عقلانی» در مواجهه با شرایط پساجنگ و مدیریت بحران‌های پیچیده ارائه می‌دهند. در سطح نخست، تأکید او بر «مدیریت هوشمندانه شرایط جنگی»، بیانگر نوعی ادراک دقیق از پیچیدگی میدان تصمیم‌گیری در وضعیت‌های غیرعادی است؛ وضعیتی که در آن، کنش سیاسی صرفا واکنشی و مقطعی نیست، بلکه نیازمند تلفیق هم‌زمان تدبیر، حکمت، آینده‌نگری و صیانت از عزت و منافع ملی است. این رویکرد، بیش از آنکه صرفا یک گزاره سیاسی باشد، ناظر بر تلاش برای ایجاد تعادل میان الزامات فوری امنیتی و ضرورت‌های بلندمدت توسعه و بازسازی کشور است. در لایه‌ای عمیق‌تر، تأکید پزشکیان بر اینکه «جنگ به نفع هیچ‌کس نیست»، واجد دلالت‌های راهبردی در سطح سیاست خارجی و مناسبات منطقه‌ای است. این گزاره را می‌توان در چارچوب منطق عقلانیت «هزینه-فایده» تفسیر کرد؛ منطقی که براساس آن، تداوم تنش و درگیری، نه‌تنها دستاورد پایداری ایجاد نمی‌کند، بلکه به فرسایش تدریجی ظرفیت‌های اقتصادی، اجتماعی و حتی امنیتی کشورها منجر می‌شود. در همین راستا، تأکید بر بهره‌گیری از مسیرهای عقلانی و دیپلماتیک برای کاهش تنش‌ها، نشان‌دهنده ترجیح راه‌حل‌های کم‌هزینه‌تر، پایدارتر و قابل مدیریت‌تر در برابر بحران‌های پیچیده است. خاصه که این روزها برخی جریان‌های رادیکال، حملاتی را به تیم مذاکره‌کننده انجام داده که ضرورت برخورد عقلانی در قبال جنگ و مذاکره را دوچندان کرده است. از سوی دیگر، پیونددادن مسئله جنگ با «برنامه‌ریزی برای بازسازی و حل مشکلات»، حاکی از گذار از نگاه صرفا نظامی به یک الگوی جامع حکمرانی است؛ الگویی که در آن، مدیریت بحران فقط به میدان تقابل محدود نمی‌شود، بلکه شامل طراحی سازوکارهای اقتصادی، اجتماعی و نهادی برای دوران پس از بحران نیز هست. این نگاه، به‌طور مشخص آینده‌محور است و بر ضرورت آماده‌سازی ساختارهای کشور برای مواجهه با تبعات بلندمدت جنگ تأکید دارد. با لحاظ‌کردن نکات یادشده می‌توان در مقام نتیجه‌گیری گفت سخنان رئیس‌جمهور تلاشی برای بازتعریف نسبت میان سه مفهوم کلیدی «مقاومت، عقلانیت و بازسازی» است؛ نسبتی که در صورت تحقق در قالب انسجام نهادی و همراهی اجتماعی، می‌تواند مسیر عبور کم‌هزینه‌تر و پایدارتر از شرایط پیچیده کنونی را برای کشور فراهم کند.

کد صلح در ساعت‌های پایانی آتش‌بس

اکنون که کشور در واپسین ساعات آتش‌بس دوهفته‌ای قرار دارد و تا زمان تنظیم این گزارش، هنوز تصمیم نهایی درباره حضور در دور تازه مذاکرات اسلام‌آباد از سوی تهران اعلام نشده است، به نظر می‌رسد تحلیل سخنان رئیس‌جمهور نیازمند نگاهی فراتر از سطح مواضع مقطعی و واکنشی باشد. در چنین بزنگاه حساسی، اظهارات او را می‌توان در چارچوب یک رویکرد راهبردی و جهت‌دهنده ارزیابی کرد؛ رویکردی که تلاش دارد میان ملاحظات امنیتی، الزامات دیپلماتیک و ضرورت‌های ملی نوعی توازن پایدار برقرار کند. از یک سو تیم مذاکره‌کننده آمریکایی در پاکستان مستقر شده و هم‌زمان گزارش‌هایی از حمله نیروهای آمریکایی به کشتی ایرانی «توسکا» منتشر شده است؛ لذا فضای کنونی به‌وضوح واجد نوعی تناقض رفتاری در سطح میدانی و دیپلماتیک است. در کنار این تحولات، استمرار فشارها و محدودیت‌های ناشی از محاصره دریایی نیز بر پیچیدگی وضعیت افزوده است. چنین شرایطی، بیش از هر زمان دیگری، ضرورت به‌کارگیری نهایت هوشمندی، عقلانیت راهبردی و انعطاف‌پذیری در تصمیم‌گیری‌های کلان کشور را برجسته می‌کند؛ به‌گونه‌ای که بتوان میان صیانت از منافع ملی، حفظ امنیت راهبردی و مدیریت تنش‌ها، توازنی دقیق و پایدار برقرار کرد. در این چارچوب، تأکید پزشکیان بر مفاهیمی همچون «عزت، حکمت و مصلحت» صرفا یک ترکیب ادبی یا تکرار گفتمانی نیست، بلکه بیانگر یک منظومه فکری منسجم در حوزه حکمرانی بحران و سیاست خارجی است. این منظومه بر آن است تا در شرایط پیچیده و چندلایه کنونی، از یک سو کرامت و جایگاه ملی کشور حفظ شود و از سوی دیگر، واقعیت‌های میدانی و محدودیت‌های عملی نیز به‌صورت دقیق و بدون ساده‌سازی مورد توجه قرار گیرد. در عین حال، این رویکرد می‌کوشد مسیر دیپلماسی را نه به عنوان گزینه‌ای حاشیه‌ای، بلکه به‌مثابه یکی از ابزارهای اصلی مدیریت تنش و کاهش هزینه‌های راهبردی تعریف کند. از این منظر، سخنان رئیس‌جمهور را باید واجد نوعی «کارکرد جهت‌دهنده» در فرایند تصمیم‌سازی کلان دانست؛ به این معنا که این سخنان صرفا توصیف وضعیت موجود نیست، بلکه در عمل می‌تواند چارچوبی برای سنجش گزینه‌های پیش‌رو و ارزیابی «هزینه-فایده» تصمیمات احتمالی فراهم آورد؛ به‌ویژه در شرایطی که کشور در آستانه ورود یا عدم ورود به دور تازه مذاکرات قرار دارد، چنین چارچوبی می‌تواند نقش مهمی در کاهش خطای محاسباتی و افزایش انسجام در تصمیم‌گیری ایفا کند. ضمن آنکه سخنان دیروز رئیس‌جمهور را می‌توان واجد نوعی پیام و نشانه در مسیر تحولات پیش‌رو برای طرف مقابل هم دانست؛ به‌گونه‌ای که در ساعات پایانی آتش‌بس، قابلیت تفسیر به‌مثابه «کد صلح» را نیز پیدا می‌کند. این گزاره، در بطن خود حامل تأکیدی بر ترجیح منطق گفت‌وگو بر استمرار تنش و حرکت به سوی مدیریت عقلانی اختلافات است. در چنین شرایطی، بازخوانی این مواضع می‌تواند به عنوان نشانه‌ای از آمادگی برای کاهش درگیری‌ها و گشودن مسیرهای دیپلماتیک تلقی شود؛ مسیری که می‌تواند به تثبیت نسبی آرامش و جلوگیری از تشدید بحران کمک کند. در نهایت، می‌توان گفت این سطح از گفتار سیاسی، تلاشی برای پیونددادن عقلانیت راهبردی با واقعیت‌های امنیتی و سیاسی کشور است؛ تلاشی که اگر با اجماع نهادی و درک مشترک از شرایط همراه شود، می‌تواند به تثبیت یک مسیر کم‌هزینه‌تر و پایدارتر در سیاست خارجی و مدیریت بحران منجر شود.

خبر

پاسخ رهبری به پیام بیت مرحوم آیت‌الله سیبویه

رهبری در پیامی، از ابراز همدردی بیت مرحوم آیت‌الله سیبویه در شهادت حضرت آیت‌الله خامنه‌ای قدردانی کرد. به گزارش ایسنا، متن پیام آیت‌الله سیدمجتبی خامنه‌ای به شرح زیر است:

«بسم الله الرحمن الرحیم

بیت محترم مرحوم آیت‌الله سیبویه (قدس سره)، سلام علیکم؛ ضمن تشکر از ابراز همدردی بابت تسلیت شهادت قائد عظیم‌الشأن انقلاب اسلامی ایران (قدس الله نفسه الزکیه) از اظهار لطفتان نسبت به این‌جانب تشکر و قدردانی می‌نمایم. خداوند متعال حضرات آقایان را در خدمت به دین مبین اسلام موفق و مؤید بدارد».

پیام رهبری خطاب به علمای اهل سنت هرمزگان

رهبر جمهوری اسلامی ایران در پیامی به علمای اهل سنت هرمزگان، از ابراز همدردی آنان در پی تسلیت شهادت حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، قدردانی کرد. به گزارش ایسنا، در پیام آیت‌الله سیدمجتبی حسینی خامنه‌ای خطاب به علمای اهل سنت استان هرمزگان، آمده است:

«بسم الله الرحمن الرحیم

علمای محترم اهل سنت استان هرمزگان (حفظهم الله)، سلام علیکم؛ ضمن تشکر از ابراز همدردی بابت تسلیت شهادت قائد عظیم‌الشأن انقلاب اسلامی ایران (قدس الله نفسه الزکیه) از اظهار لطفتان نسبت به این‌جانب، تشکر و قدردانی می‌نمایم. خداوند متعال آقایان محترم را در خدمت به دین مبین اسلام موفق و مؤید بدارد».

سخنگوی قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیا: به دلیل حفظ جان خانواده کارکنان کشتی ایرانی، عملیات علیه متجاوزان آمریکایی به تعویق افتاد

سخنگوی قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیا عنوان کرد: پس از حصول اطمینان از حفظ جان خانواده‌ها و کارکنان کشتی مورد تجاوز آمریکا، نیروهای مسلح مقتدر ایران اسلامی، اقدام لازم علیه ارتش تروریست آمریکا را انجام خواهند داد. سرهنگ دوم پاسدار ابراهیم ذوالفقاری، سخنگوی قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیا، گفت: پس از تجاوز آشکار تکاوران تروریست آمریکا به کشتی تجاری ایرانی در آب‌های دریای عمان، نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران آماده برخورد قاطع با نیروهای متجاوز آمریکایی بودند؛ لکن به دلیل حضور برخی از خانواده‌های کارکنان کشتی یادشده، برای حفظ جان و امنیت آنها که هر لحظه در خطر بودند، با محدودیت روبه‌رو شدند. او تصریح کرد: با توجه به شرایط موجود، پس از حصول اطمینان از حفظ جان خانواده‌ها و کارکنان کشتی مورد تجاوز آمریکا، نیروهای مسلح مقتدر ایران اسلامی، اقدام لازم علیه ارتش تروریست آمریکا را انجام خواهند داد.

سخنگوی دولت: زنجیره تأمین امنیت غذایی کاملا برقرار است

به گزارش ایسنا، فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت، در گزارشی تلویزیونی اظهار کرد: وزارت جهاد کشاورزی اعلام کرده با وجود فشارها و تحریم‌ها و محاصره دریایی، زنجیره تأمین امنیت غذایی ایران به صورت کامل برقرار است و هیچ مشکلی در این زمینه نداریم. جا دارد از همه فعالان بخش‌های مختلف خصوصی، دولتی، عمومی و هوشیاری مردم که بسیار هوشمندانه رفتار کردند و از خریدهای هیجانی پرهیز کردند، تشکر کنیم. سخنگوی دولت با اشاره به انجام اصلاحات اقتصادی در زمستان گذشته گفت: بازار ارز در وضعیت خوبی قرار دارد. البته موضوع گرانی از موضوعاتی است که به گوش دولت هم رسیده و اتاق اصناف نیز در این زمینه اعلام کرده برخوردها را تشدید و وظیفه حرفه‌ای خود در این زمینه را انجام خواهد داد. او ادامه داد: وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اعلام کرد از ابتدای جنگ تحمیلی سوم ۵۶ دفتر پستی در ۱۴ استان کشور آسیب دیده اما با وجود همه اینها بیش از ۱۶ میلیون خدمت پستی به بیش از ۱۱ میلیون نفر از افراد انجام شده است. حدود ۱۷ هزار نفر به صورت مستقیم و بیش از ۱۰ هزار نفر هم به صورت غیرمستقیم در طول این فرایند مشارکت داشتند. مهاجرانی همچنین با اشاره به طرح موضوع «میدان» و «دیپلماسی»، تصریح کرد: یکی از موضوعاتی که این روزها در فضاهای مختلف بسیار مورد بحث قرار می‌گیرد، مسئله «میدان» و «دیپلماسی» است.